

**ИҚБОЛ МИРЗО ШЕЪРИЯТИДА ХАЛҚ ОҒЗАКИ ИЖОДИ
АНЪАНАЛАРИ ВА ПОЭТИК ТАФАККУР**

**ТРАДИЦИИ УСТНОГО НАРОДНОГО ТВОРЧЕСТВА И
ПОЭТИЧЕСКОЕ МЫШЛЕНИЕ В ПОЭЗИИ ИКБОЛА МИРЗО**

**TRADITIONS OF FOLK ORAL CREATIVITY AND POETIC THINKING
IN THE POETRY OF IQBOL MIRZO**

Киргизова Гулназ Мамадалиевна

Фарғона давлат университети

адабиётшунослик кафедраси ўқитувчиси

Аннотация

Мақолада Ўзбекистон халқ шоири Иқбол Мирзо шеърятининг халқ оғзаки ижоди билан генетик ва поэтик алоқалари тадқиқ этилади. Шоир ижодида халқ кўшиқлари, мақол-маталлар, дostonлар ҳамда маросим фольклори таъсирида юзага келган бадий тафаккур хусусиятлари таҳлил қилинган. Шунингдек, халқона оҳангдорлик, миллий тасвир ва содда ифода орқали шоирнинг индивидуал услуби шаклланиши илмий-назарий жиҳатдан асосланган.

Аннотация

В статье исследуются генетические и поэтические связи поэзии народного поэта Узбекистана Иқбол Мирзо с устным народным творчеством. Анализируются особенности художественного мышления, сформировавшиеся под влиянием народных песен, пословиц и поговорок, эпосов, а также обрядового фольклора в творчестве поэта. Кроме того, с научно-теоретической точки зрения обосновывается формирование индивидуального стиля поэта посредством народной мелодичности, национальной образности и простоты выражения.

Abstract

The article explores the genetic and poetic connections between the poetry of the People's Poet of Uzbekistan Iqbol Mirzo and folk oral literature. It analyzes the features of artistic thinking shaped under the influence of folk songs, proverbs, epic narratives, and ritual folklore in the poet's works. Furthermore, the study provides a scientific and theoretical justification of how the poet's individual style was formed through folk melody, national imagery, and simplicity of expression.

Калит сўзлар: Иқбол Мирзо, халқ оғзаки ижоди, поэтик маҳорат, миллийлик, шеър поэтикаси, образ, оҳангдорлик, фольклор анъаналари.

Ключевые слова: Икбол Мирзо, устное народное творчество, поэтическое мастерство, национальный колорит, поэтика стихотворения, образ, мелодичность, фольклорные традиции.

Keywords: Iqbol Mirzo, folk oral literature, poetic mastery, national identity, poetics of poetry, imagery, melodiousness, folklore traditions.

КИРИШ

Замонавий ўзбек шеърляти тараққиётида Иқбол Мирзо ижоди алоҳида ўрин тутди. Унинг шеърларида миллий рух, халқона оҳанг, самимий кечинма ва фалсафий мушоҳада ўзаро уйғунлашган. Айниқса, халқ оғзаки ижоди анъаналарининг шоир поэтик тафаккурига таъсири унинг бадий маҳоратини белгилайдиган муҳим омиллардан бири ҳисобланади.

Ўзбек халқ кўшиқлари, дostonлари, мақол ва маталлари асрлар давомида халқ эстетик тафаккурини шакллантириб келган. Шу маънода Иқбол Мирзо шеърлятида халқ оғзаки ижоди элементларининг янги бадий мазмунда қайта талқин этилиши миллий адабий тафаккур тараққиётининг муҳим кўринишларидан саналади.

АСОСИЙ ҚИСМ

Иқбол Мирзо шеърлятида халқ оғзаки ижоди таъсири, аввало, ифода соддалиги ва табиий оҳангдорликда намоён бўлади. Шоир мураккаб бадий конструкциялардан кўра халқона рухга яқин бўлган равон ва таъсирчан услубни танлайди. Бу ҳолат унинг муҳаббат, ватан, инсон тақдири ҳақидаги

шеърларида яққол кўринади.

Шоирнинг “Теша қизикнинг ўғити” шеъри халқ мақоли асосида қурилган. Мақолдаги ҳаётий ҳикмат ижтимоий-фалсафий мазмун билан бойитилиб, замон муаммоларига муносабат сифатида талқин этилади. Бу ерда халқ ҳикмати ижодий қайта ишланган ва янги эстетик қиммат касб этган.

“Мақолга изоҳ” шеърида эса халқ мақоли орқали Орол фожиясига ишора қилинади. Киноя ва сўз ўйини ёрдамида ижтимоий муаммонинг таъсирчан ифодаси юзага келган. Бу шоирнинг халқ оғзаки ижодидаги лўнда фикрлаш анъанасини замонавий мазмун билан бойитганини кўрсатади.

Иқбол Мирзо шеъриятида халқ дostonлари таъсири ҳам муҳим аҳамиятга эга. “Тоҳир ва Зухра”, “Лайли ва Мажнун”, “Алпомиш” каби эпик манбалар шоир лирикасида муҳаббат, садоқат ва руҳий жасорат рамзи сифатида қайта жонланади. Шу орқали шоир миллий хотира ва бадиий меросни замонавий лирик тафаккур билан уйғунлаштиради.

Маросим фольклорига хос мотивлар ҳам шоир ижодида кенг учрайди. “Рамазон”, “Бойчечак”, “Лайлат ул-қадр” каби шеърларда халқнинг диний ва мавсумий урф-одатлари бадиий-эстетик талқин этилган. Бу асарларда миллий қадриятлар ва маънавий руҳ поэтик муסיқийлик билан бирлашган.

Шоирнинг поэтик маҳоратини белгиловчи муҳим жиҳатлардан бири – халқона сўз ва иборалардан самарали фойдаланишидир. У халқ тилининг табиий имкониятларини эстетик вазифага бўйсундириб, лирик кечинмалар таъсирчанлигини оширади. Ана шу хусусиятлар унинг индивидуал услубини шакллантирган.

ХУЛОСА

Хулоса қилиб айтганда, Иқбол Мирзо шеърияти халқ оғзаки ижоди анъаналари билан чамбарчас боғлиқдир. Халқ қўшиқлари, мақол-маталлар, дostonлар ва маросим фольклори шоир поэтик тафаккурининг шаклланишида муҳим манба вазифасини бажарган. Шоир ушбу манбаларни замонавий эстетик тафаккур асосида қайта ишлаб, миллий шеърият

тараққиётига муносиб ҳисса қўшган.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Иқбол Мирзо. Кўзларингга термулсайдим. – Тошкент: Sharq, 2020.
2. Тўйчиев У. Ўзбек адабиётида бадийлик мезонлари. – Тошкент, 2011.
3. Саримсоқов Б. Бадийлик асослари ва мезонлари. – Тошкент, 2004.
4. Ғафуров И. Лириканинг юраги. – Тошкент, 1982.
5. Норматов У. Танланган асарлар. – Тошкент, 2021.